

50. OBLJETNICA FRANJEVAČKE BIBLIJSKE ŠKOLE U JERUZALEMU (STUDIUM BIBLICUM FRANCISCANUM)

Franjevačka biblijska škola u Jeruzalemu proslavila je 1973. godine 50-obljetnicu svoga života i rada. Ona je osnovana 1923. godine za generalnog ministra o. Bernardina Klumpera, sa svrhom da bude centar duhovne formacije i znanstvenog istraživanja. U doba, kad se odbija ono što je nadosjetno i nadnaravno, dužnost je svakome koji širi poruku spasenja da bude upućen u objašnjavanje i u obranu vjerodostojnosti nadahnutih knjiga. Na prigovore treba odgovarati dokazima suvremene znanosti. Od bitne je važnosti poznavanje egzegeze, hermeneutike, povijesti, topografije, numizmatike i arheologije.

Pored Biblijske škole (Ecole Biblique) 00. Dominikanaca u Jeruzalemu na znanstvenom području mnogo je pridonijela i Franjevačka biblijska škola. Na ovoj se školi osposobljavaju znanstveni biblijski radnici, koji se po dovršenom studiju razilaze po svijetu tumačeći i šireći poruku, sadržanu u sv. knjigama.

Na prigovor da se Biblija može studirati bilo gde P. Elpidius Pax, profesor biblijske egzegeze na istoj školi, odgovara da je Jeruzalem prije svega Isusov zavičaj »ambijent Biblije«. Tu profesor lakše upoznaje što je to *Sitz im Leben* pojedinih biblijskih izvještaja. Tu je ujedno ambijent socijalnog i društvenog života koji egzegeti otvara nove horizonte i potiče ga da izađe iz svoje izolacije.

U Jeruzalemu student dolazi u kontakt s novim svijetom, s Orijentom, s njegovim različitim mentalitetom, s njegovim duhom tradicije koji čuva ukorijenjene načine života i milenarne običaje. Promatranje načina života današnjih Palestinaca mnogo pomaže shvaćanju i konkretnijem tumačenju biblijskih tekstova. Egzegezi su neophodna pomoćna sredstva, folklor i sociologija.

Biblija je duboko ukorijenjena u judaizmu. To se posebno opaža u Jeruzalemu s njegovom bogatom talmudističkom literaturom i sjajem njegove liturgije. Upoznavajući ih student se u duhu prenosi u onaj svijet u kojem je nekoć živio Isus. Ovaj susret s judaizmom postavlja egzegeti nove probleme i sili ga da revidira stanovišta, inače općenito prihvaćena. Žalosno je, veli P. E. Pax, što je egzeget tako malo osjetljiv na ove stvarnosti što žive u judaizmu i njegovu svakidašnjem životu.

Boravak u Jeruzalemu od izvanredne je koristi za poznavanje jezika. I to ne samo mrtvog hebrejskog jezika nego i modernog hebrejskog jezika. Omogućeno je također pohađati hebrejsko sveučilište na kojem se duboko tretiraju lingvistički problemi.

Palestina je zemlja bogata i sa stanovišta arheologije. Ako je koje područje pogodno za dokazivanje iskopina, onda je to svakako Sv. Zemlja. Ako su egzegete u to uvjereni gledom na Stari Zavjet, oni još uvijek pokazuju oskudan zanos, barem za sada, za Novi Zavjet. Mnogi se problemi lakše rješavaju na terenu iskopina, kao što je to još jedamput slučaj s piscinom Bethesda. Doduše, ne traži se od egzegete da bude u isto vrijeme specijalizirani arheolog, ali ne smije zanemarivati korist što je arheologija pruža znanosti.

U Jeruzalemu koegzistiraju tri velike religije: judaizam, kršćanstvo i islam. To teologa navodi da se pozabavi poredbenim studijem religija. Odatle se stiče osjećaj širine i veće poštovanje prema religijskim vrednotama, koje se nalaze u drugim religijama a koje se razlikuju od njegove.

Mnogi problemi koji su se postavljali u Pavlovo i Ivanovo doba, a također i u Starom Zavjetu, nalaze se još i danas. To sve daje biblijskim predavanjima življi i konkretniji oblik. Egzegetin se vidokrug proširuje. Biblija se postavlja u svoj pravi ambijent. Tumačitelj neprekidno uči svakoga dana. U vezi s ovim na mjestu je ona izreka rabbi Seira, glasovitog učitelja Zakona iz 4. st.: »Zrak izraelskog tla stvara mudrace.«

Na području biblijske arheologije mnogo je pridonijela Franjevačka biblijska škola.

U Transjordaniji od 1933. — 1937. god. P. Saller vodio je iskapanja na brdu Nebo između raznih spomenika Siyaga, koji obilježavaju smrt i pogreb Moj-sijev te predstavljaju centar bizantinskog monaštva i cilj kršćanskih hodočašća. Ostaci Kirbet et — Mukhayyat i okolice kojima se od 1937. god. bave omogu-ćiše P. Bagattiju i Salleru da odrede I i II brončano doba, bizantinsko raz-doblje i najcvatnije razdoblje grada Nebo.

U samom Jeruzalemu važna su iskapanja kod Dominus flevit na zapadnim obroncima Maslinskog Brda iz 1933. — 1955. god. P. Saller je pronašao jedan jebusejski grob. To mu je bilo povodom da dokaže ostatke posljednjeg raz-doblja srednjeg do novog brončanog doba. P. B. Bagatti je otkrio jedno žido-kršćansko groblje s oko 500 grobova, raspoređenih između 70. i 135. god. po Kr. Arheološka istraživanja iz g. 1956. u groti Getsemanija pored Djevičina groba i istraživanja iz 1959. god. blizu bazilike Ascensionis daju P. Corbo pri-liku da dokaže autentičnost predaja gledom na Maslinsko Brdo. Istraživanjem areala crkve Flagellationis u Jeruzalemu P. Bagatti se ubacuje s auktoritetom u raspravu o lokalizaciji tvrđave Antonije. Iskopine g. 1962. — 1965. u bazilici Svetoga Groba omogućuje P. Cobro ustanoviti zgrade i nezgode zgrade Anas-tasis, kapele ukazanja i grote Našašća sv. Križa.

Kod svetišta Visitationis u Aim Karimu, blizu Jeruzalema, P. Bagatti svo-jim istraživanjima dolazi do rezultata da je tu već od rimskog doba bila na-stamba blizu zdenca koji izbija »iz planine« i da je tu u bizantinsko doba bilo mjesto kršćanskog kulta. Novci, glinene krhotine i drugi predmeti, prona-đeni u Emausu el Qubeibeh prigodom iskapanja g. 1940. i 1944., daju P. Ba-gatti-ju sigurnost da je to mjesto — njegovo poistovjećivanje s Lukinim Ema-usom seže barem do 13. st. — cvalo već u 3. st. pr. Kr., u rimsko, bizantinsko i predkrižarsko doba, prije nego li su tu križari sagradili veliki kompleks po-ljoprivrednih instalacija. U Aim Karimu od 1941. do 1942. god., istraživanja u svetištu sv. Ivana dopustiše P. Saller da osvjetli povijest lokaliteta od 1. st. pr. Kr. pa do naših dana i da potvrdi starost i kontinuitet mjesne tradicije gledom na zavičaj Isusova Preteće.

Od god. 1948. do 1951. P. Bagatti istražuje u starim zgradama u Betlehemu i dolazi do rezultata da su tu bile nastambe prije križarskog i bizantinskog doba još u rimsko doba, pa čak i željezno i brončano doba. Iskapajući Beta-niju od 1949. — 1953. god., P. Saller s apsolutnom sigurnošću tvrdi da je to selo bilo nastavano sve tamo od perzijskog doba i uglavljuje tradicionalnu au-tentičnost Lazarova groba.

P. Corbo istražio je Polje pastira. Život u Kirbet Siyar el Ghaman u doba Isusova rođenja sa sigurnošću posvjedočavaju herodovske i rimske grote i dva stara samostana iz 4. i 5. st. U tri različita iskapanja (1962—1967) u Herodium u Gebal Fureidis isti P. Corbo iznosi na vidjelo originalne zgrade Herodove kraljevske tvrđave skupa sa susjednim instalacijama hebrejskih vojnika iz dvaju ratova 70. i 135. kao i bizantinskih monaha u 5. — 7. st.

Kad se u Galileji gradila nova bazilika Navještenja (1955. — 1966.), P. Ba-gatti je uspio svojim arheološkim radovima dokazati da je Nazaret bio nast-

van još od brončanog doba, da se staro selo dizalo na centralnom brdašcu grada (tamo gdje je bazilika Navještenja i Sv. Josipa), kao i to da je u Marijinom zavičaju cvalo kršćanstvo židovskog porijekla.

O 700. obljetnici mučeništva Sv. Petra god, 1968. otkrio je P. Loffreda u Tabgi, blizu hridi podijeljivanja primata, niz bogoslužnih zgrada koje idu na-
trag do konca 4. ili do početka 5. stoljeća. Iste godine P. Loffreda pronalazi u Kafarnaumu jednu bizantinsku baziliku, podignutu oko polovine 5. st. na skromnim nastambama iz 1. st., među kojima i sobu koja se štuje kao kuća apostola Petra (ecclesia domus).

Kustodija Sv. Zemlje (Custodia Terae Sanctae) uređivala je u nekim prostorijama samostana Sv. Spasitelja (San Salvatore) u Jeruzalemu svoj arheološki muzej još od 1902. god. P. Prosper Viaud, poznat po iskapanjima u Nazaretu, rasporedio je predmete. Muzejski su prostori prošireni g. 1924. Sistematizaciju materijala proveo je P. Gaudencije Orfali. Muzej je uređen u prizemlju samostana Flagellationis, podijeljen na dva sasvim različita ambijenta: u jednom dijelu muzej u pravom smislu a u drugom lapidarij. U prvom muzeju ima deset dvorana s predmetima velike arheološke vrijednosti, počevši od brončanog pa do rimskog i arapskog doba. Tu ima i mnogo hijeroglifnih natpisa koje još treba dešifrirati.

Najbolji odjel čitave zbirke — izuzev hebrejski odjel — je kolekcija mjesnih novaca Palestine, Dekapolisa i provincije Arabije. Odavna se broji među najpotpunije kolekcije na svijetu.

Da bismo imali neku ideju o čemu se radi, ograničit ćemo se na novce u Judeji: Aelia Capitolina, Anthedon, Ascalon, Eleutheropolis, Gaza, Nicopolis, Raphia. U Samariji: Antipatris, Cesarea ad Mare, Diospolis, Joppa, Neapolis, Nysa — Scythopolis, Sebaste. U Galileji: Sephoris — Diocaesarea, Tiberias. U Trahonitidi: Caesarea — Pnias, Gaba. U predjelima Dekapolisa i provincije Arabije: Abila, Adrea, Antiochia ad Hippum, Bosra, Canata, Capitolas, Charachmoba, Dium, Esbus, Gadara, Gerasa, Madaba, Pella, Philadelphia, Philipopolis, Rabbathmoab.

Tu se čuvaju također velike ploče za koje se općenito smatra da su Gabatha ili Lithostrotos, što ga spominje Sv. Luka (19, 12), kad govori o Muci Kristovoj. Najveći dio ovog kamenog poda nalazi se u vlasništvu Sestara Naše Gospe Sionske.

Od 1952. god. Studium Biblicum Franciscanum izdaje svoj godišnjak — Liber Annuus.

28. rujna 1973. god. državni tajnik kard. Jean Villot uputio je rektoru Papinskoga sveučilišta Antonianum u Rimu, P. Robertu Zavalloni, pismo u kojem odaje priznanje Franjevačkoj biblijskoj školi u Jeruzalemu — koja je već 13 godina ogranak Antonianuma — na teškim godinama studija, istraživanja i analiziranja sa žarom ljubavi. Mnoga su naime mjesta istražena i analizirana, svetišta i mete hodočasnika osvijetljene, natpisi dešifrirani, lokaliteti uglavljeni, predmeti otkriveni, protumačeni i publicirani, posebno u vezi s arheologijom i biblijskom geografijom. Bačeno je posebno svijetlo na židovsko-kršćanstvo, na početke liturgije i kršćanskog kulta.

S Franjevačkom biblijskom školom u Jeruzalemu u vezi je Biblijska škola u Honkongu i u Tokiju. Plod je prve prvi prijevod Biblije na kineski jezik s komentarom, a plod druge je prijevod Biblije na japanski jezik. Mnogi prijevodi Biblije npr. na pakistanski, indonežanski, brazilski i na druge zapadne jezike nadoše svoje nadahnuće u ovoj Franjevačkoj biblijskoj školi u Jeruzalemu.

Na ovoj Školi studira i nekoliko mladih studenata Franjevačkih provincija naše zemlje.

O. F. C.